

Жорстока війна, якої не бачив світ з часів Другої світової.

Маріуполь, місто Святої Марії, — півмільйонний український металургійний центр на морських берегах Азову.

86 днів облоги гарнізону в оточенні потужніших сил агресора.

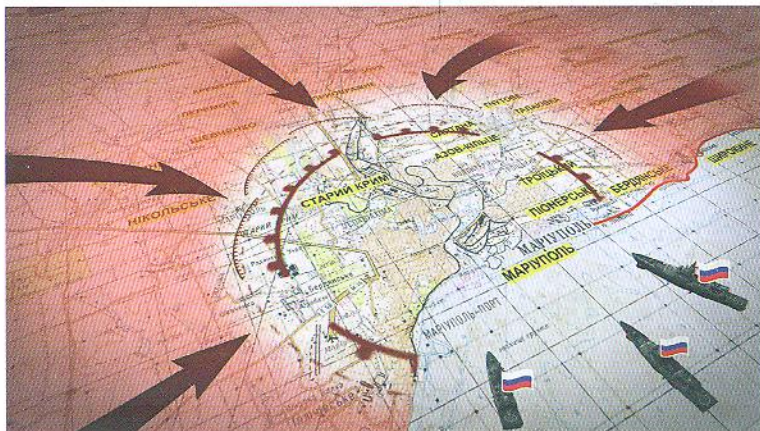
7 бойових вильотів 16-ма вертольотами армійської авіації крізь щільну протиповітряну оборону ворога.

64 поранених евакуйовано, 72 бійці десантовано, 30 тонн вантажу доставлено.

Унікальна бойова повітряна операція воєнної розвідки України.

Імена героїв, що закарбовано сталлю у світову військову історію.

Відкритий морським вітрам, гордий, незламний, бо сталевий у прямому сенсі слова, Маріуполь став кісткою у горлі російським агресорам ще вісім років тому. Азовська сталь зламала зуби ворогу у 2014-му, місто тоді вдалося відстояти. У 2022-му у люті своєї помсти противник накинувся на нескорений Маріуполь усією потугою здичавілої військової орди. Армада вторгнення посунула з усіх трьох напрямків: з півночі від Донецька, захопивши з боями Волноваху; зі сходу від російського кордону через контрольоване сепаратистами село Безіменне. Але головний удар російська армія завдала із південного заходу, звідти, де його очікували найменше.

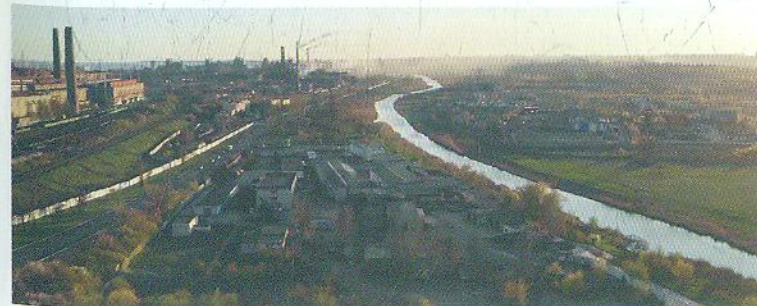
Швидко і безперешкодно вийшовши з Криму через Чонгар, російські броньовані колони зайшли у Генічеськ, легко просунулися далі на схід і північ і взяли під контроль мирні українські міста: Мелітополь вглибині материкової частини і Бердянськ на азовському узбережжі. Маріуполь опинився під загрозою оточення вже на початку березня — всього через тиждень після початку великої війни.

ПОЗИВНИЙ «МОЛЬФАР», начальник зв'язку штабу оборони Маріуполя, офіцер окремого загону спецпризначення «Азов»:

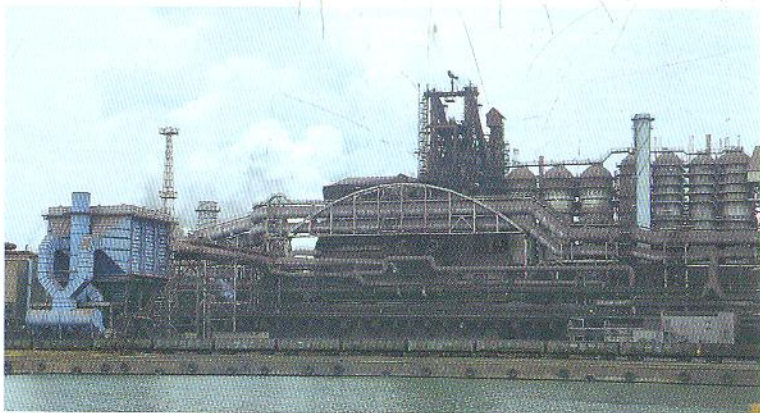
«Ми не думали, що противник дійде маршем у такій великій кількості з території Херсонщини і Запоріжжя. Та кількість сил і засобів, яка прийшла зі сторони Криму, — це була така досить неприємна несподіванка. Хоча про цю несподіванку нам начальник розвідки доповів ще 25 числа увечері. Ми вже знали, що противник досить швидко рухається і до 1 числа ми будемо у повному оточенні.

Металургійний гігант комбінат «Азовсталь» розташовано всередині міста на самому березі моря у гирлі річки Кальміус. Вона тут — природний бар'єрний рубіж. За неї вирішили відходити і тримати оборону до останнього, якщо ворога таки не вдасться стримати на підступах до міста».

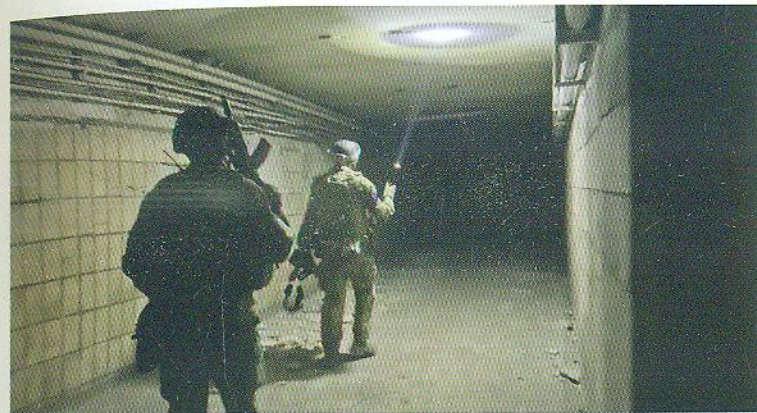
ПОЗИВНИЙ «МОЛЬФАР», начальник зв'язку штабу оборони Маріуполя, офіцер окремого загону спецпризначення «Азов»:

«З географічної і з військової точки зору «Азовсталь» була самим підходящим для цього. Ми розуміли, що навіть якщо і будемо зав'язуватися у бої на рубежах навколо міста, і ми тримали дійсно там рубежі, то у подальшому нам треба буде все одно відходити. Якщо будемо тримати рубежі всередині міста, місто буде знищуватися, саме тому була ідея відходити на територію «Азовсталі» для того, щоб вести бої із противником на території промзони, де значно мінімізуються втрати серед цивільного населення і можна буде цілком ефективно знищувати противника».

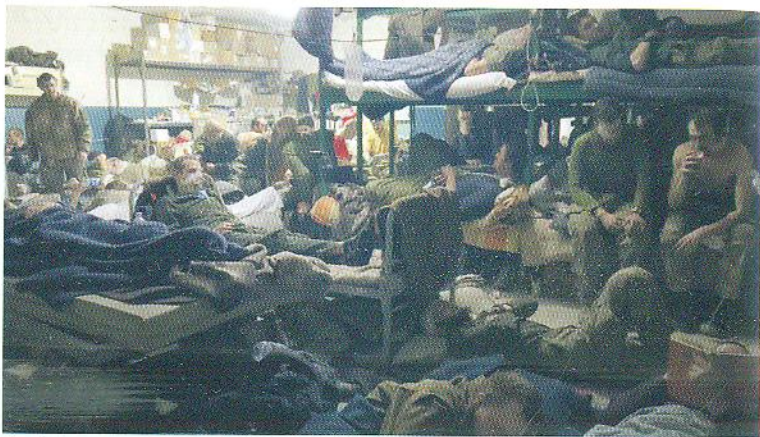
Завод «Азовсталь», флагман ще радянської, а потім і української металургії був гігантським комплексом потужних промислових споруд. Циклопічні цехи із доменними печами, прокатними станами, багатотонними ковшами і станками. Великі естакади, залізничні колії, дороги і трубопроводи на сотні кілометрів. А під ними — більше трьох десятків підземних

бункерів. Така собі промислова, добре укріплена фортеця зі сталі, бетону і цегли. Саме у бункерах заводу, окрім пораниених військових, ховалися від нещадних обстрілів та бомбардувань цивільні маріупольці. Загалом до тисячі осіб, з них багато дітей.

Ворожа бойова авіація повністю запанувала у небі над містом. А з моря його щільно заблокував Чорноморський флот агресора. І кораблі, і особливо літаки противника нещадно зносили Маріуполь з лиця землі, тисячами вбиваючи мирне населення. Ситуація з кожним днем ставала критичнішою».

Окрім цього, треба було терміново вивезти поранених, передусім важких. Після жорстоких боїв їх дедалі більшало у бункерах «Азовсталі». Прямо там, у підземному шпиталі, їм проводили надскладні операції, зокрема й ампутації уражених кінцівок. Але без належної медичної допомоги у нормальних умовах поранені ризикували померти.

ПОЗИВНИЙ «ГЕОРГІЙ», боєць полку «Азов»
12-ї бригади НГУ:

«Легкий трьохсотий стає тяжким, потім критичним, бо не було медикаментів, щоб їх стабілізувати. Потім їжа у нас теж закінчилася, але залишилися солодоші, тож доводилось триматися на одних шоколадках, я навіть пам'ятаю, що із снікерсів хлопці варили суп. При моєму пораненні у шпиталі вже стало ясно, що криза з провіантом така, що там, де я лежав разом із пораненими, всередині бункера на площі на шістдесят людей, нас годували раз на добу».

За організацію ризикованої операції постачання продовольства захисникам Маріуполя і евакуації їхніх поранених взялася воєнна розвідка України.

КИРИЛО БУДАНОВ, начальник Головного
управління розвідки Міністерства оборони України:

«Задум цієї операції виник виходячи з реалій, з якими ми стикнулися в той час, коли місто Маріуполь було повністю оточене і відрізане від зовнішнього постачання. Ми маємо на увазі як людей, так і озброєння, боеприпасів, продовольства, медикаментів та іншого. Тому іншого варіанту, ніж прориватися до своїх через повітря, просто не